Posudek diplomové práce Jitky Bláhové

Diplomová práce Jitky Bláhové vznikla jako pokus vyrovnat se s celkovým rámcem díla básníka, překladatele, editora a publicisty Ivana Slavíka. Původně zamýšlený monografický charakter práce posléze vystřídala sonda do literárněhistorické a publicistické Slavíkovy tvorby.

Diplomantka si vymezila pět rámcových časových oddílů. Ty chronologicky rozčleňují celek Slavíkova díla, a to jednak vzhledem k jednotlivým etapám Slavíkovy práce, ale také vzhledem k společensko-politickým okolnostem, které aktivity Ivana Slavíka, zejména jejich veřejný horizont, často ovlivňovaly. První oddíl je vymezen druhou polovinou čtyřicátých let, kdy Slavík jako mladý básník, redaktor a novinář vstupuje do literatury. Již tehdy vytyčuje základní oblasti svého literárního zájmu a jeho hodnotového ukotvení, které se těsně prolíná se silokřivkami jeho náboženského rozumění světu. Autorka si zde všímá zejména polemických aktivit mladého Slavíka, které nutno chápat na pozadí širších souvislostí tehdejší nastupující básnické generace. Po krutém intermezzu 50. let, kdy je básníku z politických důvodů v podstatě znemožněno veřejné angažmá, následuje blok 60. a 70. let, které představují z nejrůznorodějších důvodů umělecky nejplodnější období Slavíkovy tvorby, a to jak básnické, tak překladatelské a ediční. Nejen že je v základě vymezen vrcholný oblouk Slavíkovy nábožensky inspirované lyriky, ale Slavíkův tvůrčí záběr se rozrůstá o tlumočení poezie a kultury vzdálených indiánských civilizací, což u nás představuje počin neobvyklý a ojedinělý. Tehdy též vycházejí Slavíkem již v padesátých letech koncipované edice opomíjených a zapomenutých autorů, jakými byli například Irma Geisslová, Jan Opolský, Hermor Lilia, Antonín Macek aj. Také díky těmto aktivitám Slavík přispívá k rozvoji alternativních kulturních proudů, stojících v pozadí či v přímém protikladu k oficiálním kulturním trendům normalizačního období 70. a 80. let. Slavíkovu tehdejší kulturní roli podpořenou jeho občanskými postoji i jeho vlastní stylizací bychom mohli pracovně nazvat pozicí angažovaného outsiderství. Na jedné straně zde vidíme člověka, který je pevně opřen o pilíř víry a náboženské konfese, který pěstuje v hávu výsostné osamělosti kulturní alternativu rozvíjející významné prvky moderního domácího i světového básnictví, nicméně který je stále svírán potřebou uměleckého i lidského zviditelnění, touhou vnést své slovo do veřejné diskuse, prosadit se navzdory dobovým souvislostem, které osobně pokládá za mrzké. Tato potřeba se posléze ventiluje různými způsoby a prostředky, ať už formou režimem více méně tolerovaných edic autorů 19. století, které jsou však dobovými odbornými kritikami vnímány spíše jako kuriózní záležitosti, nebo formou příspěvků v regionálním tisku,

na které oficiální orgány pohlíží nejspíše jako na cosi bagatelního, nepodstatného; ovšem hrstce zasvěcených dávají tyto texty naději na uchování kontinuity určitých kulturních a občanských hledisek. 90. léta pak třeba chápat jako příležitost, kterou básník získal, aby své dílo básnické i historické doplnil a zkompletoval, a která mu též přinesla jistou společenskou satisfakci. Z hlediska nových pohledů a perspektiv však nepřinášejí nic nového.

Přínosem práce Jitky Bláhové je jednak volba tohoto tématu, která umožnila poprvé tuto část Slavíkova díla uchopit jako celek; podnětné jsou též naznačené spojitosti s původní Slavíkovou básnickou tvorbou, jejichž podstatné rozvinutí považuji za další výraznou perspektivu pro pokračování na této práci. Stejně tak důležitý bude i pokus o hlubší vsazení Slavíkovy osobnosti do širších kulturních souvislostí, bez jejichž poznání zůstává mnohá skrytá narážka v tomto díle nevyslyšena.

Diplomovou práci Jitky Bláhové doporučuji k obhajobě.

Praha 12. 5. 2006

PhDr. Jan Wiendl, PhD.